

**LIITE 7: Hoikkanevan arkeologinen selvitys,
Maanala Oy**

Kaustinen, Hoikkaneva

Loppusijoituspaikan ja vesienjohtamisreitin arkeologinen
inventointi

2024

ESIRAPORTTI

Taneli Leinonen

Maanala Oy

MAANALA

Sisällys

Tutkimuksen perustiedot.....	3
1. Tausta ja tutkimustehtävä	4
2. Menetelmät	4
3. Yleiset havainnot	6
3.1. Topografia.....	6
3.2. Historiallinen kartta-aineisto ja nimistö.....	10
3.3. LIDAR-aineisto.....	10
5. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista	12

Tutkimuksen perustiedot

Kohde: Kaustisen Hoikkanevalle suunniteltu analsiimihiekan loppusijoitusalue ja siihen liittyvä vesienjohtamisreitti.

Tutkimuksen tyyppi: arkeologinen inventointi

Tavoite: Selvittää, onko alueella aiemmin tuntemattomia arkeologisia kohteita.

Kenttätyöaika: 13.5.2024

Tutkija: HuK Taneli Leinonen, Maanala Oy.

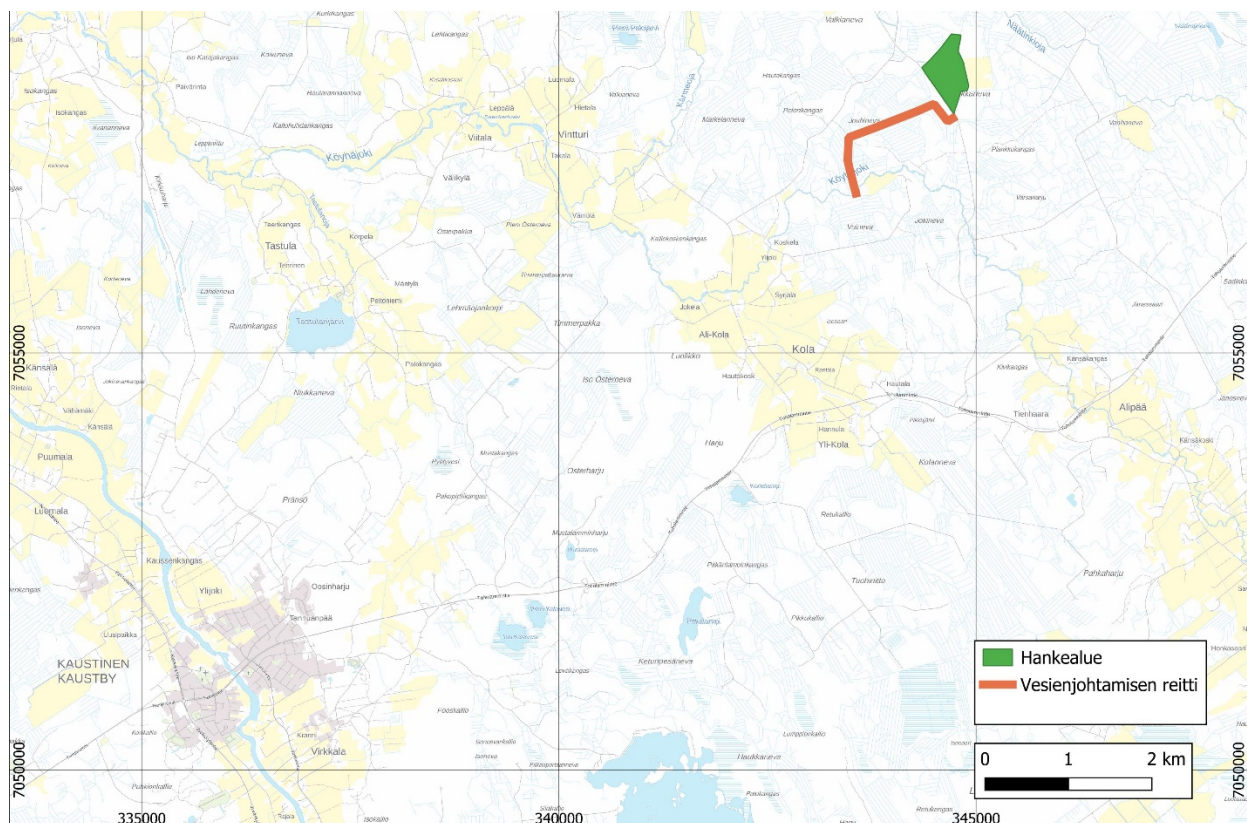
Tilaaaja: Keliber Technology Oy

Aiemmat arkeologiset inventoinnit: Schultz & Itäpalo 2014, Torvinen 1983.

Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Talletetut esinelöydöt: –

Tulos: Alueella ei ole ennestään muinaisjäännösrekisteriin merkittyjä kohteita. Alueelta ei löytynyt uusia kohteita.

Kuva 1. Tutkimusalueen sijainti. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Raportin karttakoordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN-järjestelmässä.

Kansikuva: Varoituskyltti metsäautotiellä alueelta pohjoiseen. Kuva: Taneli Leinonen.

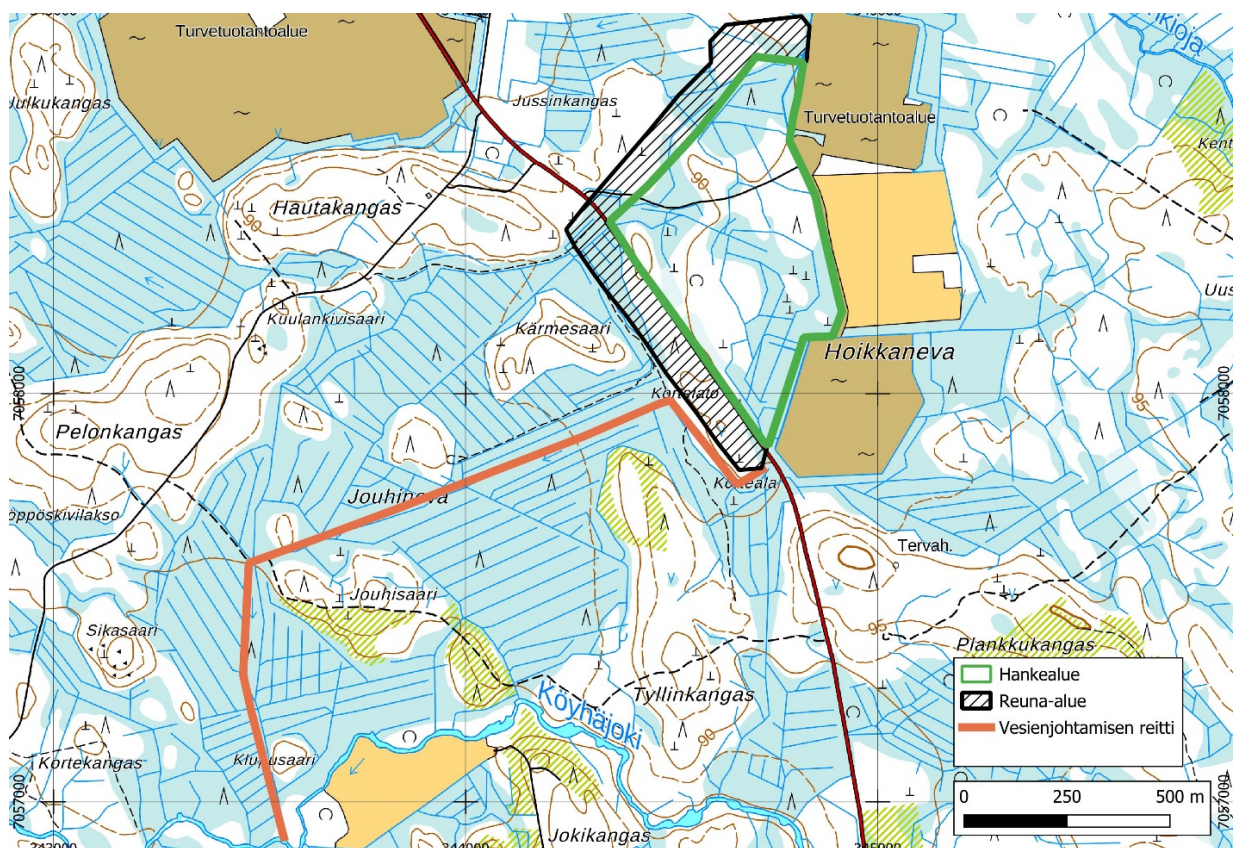
Maanmittauslaitoksen 5 p
laserkeilausaineistoon pohjautuvasta
vinovalovarjosteesta etsittiin anomaliaita,
kuten mahdollisia tervahautoja.

Maastossa tarkastettiin alueet, joista arkeologisten kohteiden löytyminen katsottiin mahdolliseksi. Soilla sijaitsevia alueita jätettiin tarkastamatta, mutta kuivempia kohteita pyrittiin tarkastamaan hankealueen alle jääviltä osin (kuva 3).

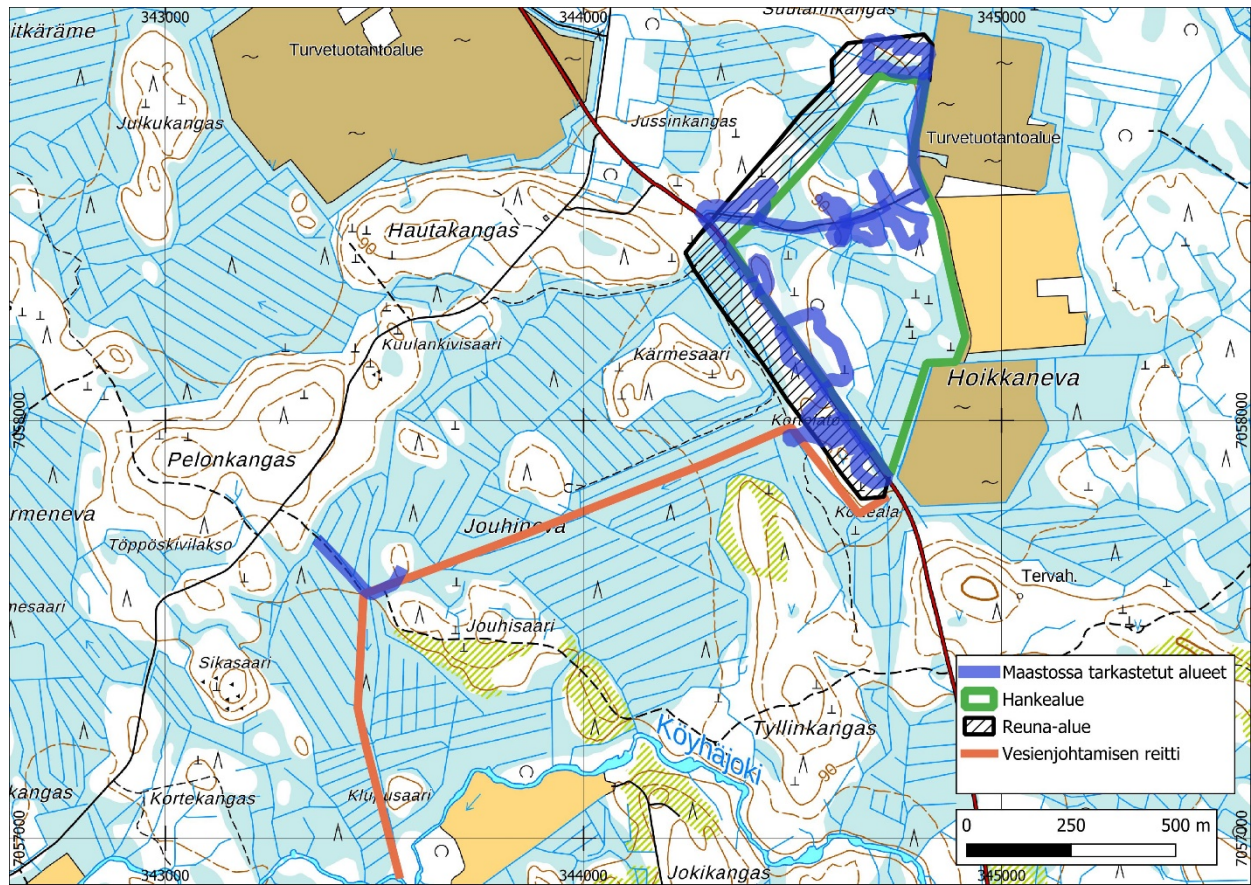
Maastotöissä noudatettiin vakiintuneita arkeologisen inventoinnin menetelmiä. Maastoa tarkasteltiin pintapuolisesti, ja sopiville paikoille tehtiin koekuoppia tai kairauksia. Havainnot dokumentoitiin valokuvien, sanallisesti ja satelliittipaikantimella.

Sääolosuhteet olivat maastotöiden aikaan hyvät. Pitkästä talvesta johtuen suoalueet olivat inventointihetkellä vielä paikoin routaisia. Alueen ojat olivat tulvassa, joka vaikeutti liikkumista.

Valmistelemina toinä tutkittiin alueelta saatavissa oleva historiallinen kartta-aineisto, jota käsitellään tarkemmin edempänä. Nimistö tarkastettiin Nimiarkiston ja Nimiampo-palvelun avulla.

Kuva 2. Hankealue ja vesienjohtamisen reitti maastokartalla. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 3. Maastossa tarkastetut alueet. Pohjakartta: Maanmittauslaitos

3. Yleiset havainnot

3.1. Topografia

Hankealueen maasto on vaihtelevaa. Alue rajoittuu idässä Hoikkanevan turvetuotantoalueeseen. Lounaispuolella on muuta maastoa hieman korkeammalla oleva kangasjono. Itse hankealue rajoittuu länsi- ja lounaisosiltaan Rikastetiehen, mutta hankekartalla esitetty reuna-alue ulottuu sen ylitse. Reuna-alue on 80-100 m leveä ja kattaa hankealueen pohjois- länsi- ja lounaisosan. Rikastetien länsipuolella kulkee tasainen, miltei tien levyinen tasoitettu alue (kuva 4).

Alue on hyvin kivikkoista ja paikoin myös vaikeakulkuista. Soita reunustavat matalat kangasmetsät ovat pohjaltaan sammalen peittämää, märkää, korpimaista kivikkoa (kuva 5). Korkeammat kangasmetsät ovat myös hyvin kivisiä, poikkeuksena helppokulkuinen Hoikkanevan länsireunan tasainen moreenikangas (kuva 6). Hoikkanevantien pohjoispuolella samanlainen kangasalue on jäänyt turveläjän alle noin 80 x 80 metrin alalta (kuva 7). Reuna-alueella olevassa Jussinkankaan kaakkoisosassa on suuria siirtolohkareita.

Suoalueita on hankealueella kangassaarekkeiden välissä. Vedenjohtamisen reitti kulkee kokonaan suolla ja on piirretty

noudattelemaan olemassa olevaa ojaverkostoa (kuva 2, kuva 8). Nämä suot olivat vielä inventointihetkellä roudassa ja ojat tulvivat. Suunnitelman mukainen reitti ohittaa suolla pari korkeampaa saarekettä päättyen lopulta Köyhäjokeen Klupusaaren lounaispuolella.

Alueen pohjoisreunassa on niemimäinen, pitkä Suutarinkangas, jonka kärki osuu reuna-alueen pohjoispäähän. Sen maaperä on moreenia. Havainnointia vaikeutti juuri toteutettu päätehakkuu, jonka hakkuujätteet peittivät maanpinnan miltei kokonaan (kuva 9).

Alueen lähellä on kaksi virtavettä: lounaassa Köyhäjoki ja koillisessa Näätinkioja. Nämä eivät osu suunnitelma-alueelle Köyhäjokeen pistävää vesienjohtamisreitin eteläpäätä lukuunottamatta.

Hankealue on korkeudeltaan välillä 88-92 m mpy. Alue on siis pääosin tasaista ja maastonmuodot melko loivia. Korkein kohta on Suutarinkankaan itäkärjessä. Vedenjohtamisreitti kulkee välillä 84-90 m mpy. Asutukselle sopivia muinaisrantoja on hankealueella vain vähän. Esihistorialliselle asutukselle potentiaalisimmalta vaikutti Hoikkanevan turvesuon länsipuolella oleva matala moreenikangas. Siellä ei kuitenkaan havaittu merkkejä muinaisjäännöksistä.

Kuva 4. Rikastetien länsipuolen tasoitettu alue. Etelästä. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 5. Matalaa, kosteaa kangasmaastoa alueen pohjoisosassa. Etelästä. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 6. Hankealueen itäosan tasaista mäntykangasta. Etelästä. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 7. Hoikkanevan länsireunalla oleva turvekasa. Lounaasta. Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 8. Syvä kanava vedenjohtamisreitin keskivaiheilla, Jouhisaaren luoteispään lähellä. Lounaasta.
Kuva: Taneli Leinonen.

Kuva 9. Suutarinkankaan päässä oleva avohakkuu. Kuva: Taneli Leinonen.

3.2. Historiallinen kartta-aineisto ja nimistö

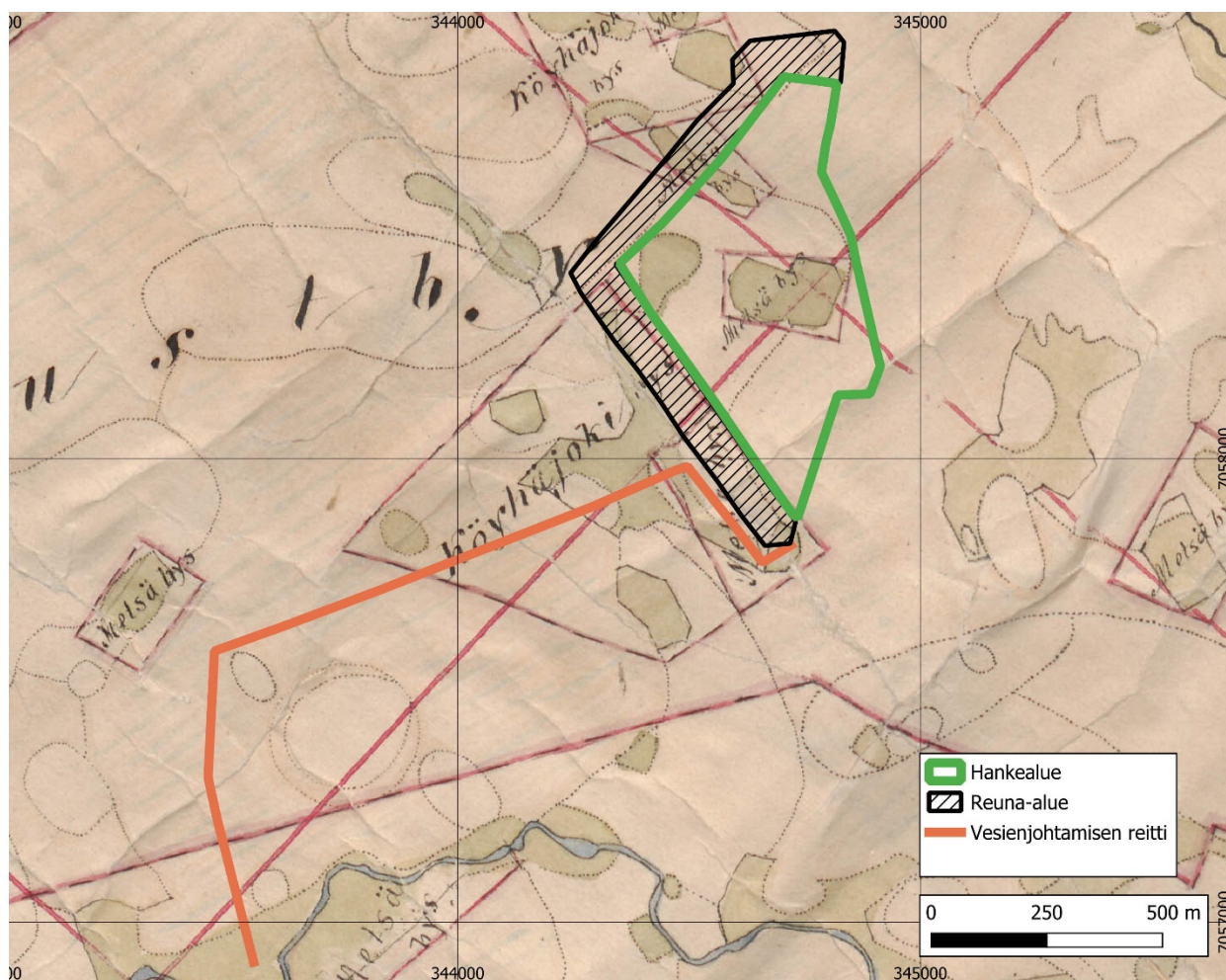
Alueelta on olemassa pitäjänkartta vuodelta 1847 (kuva 10). Osa siinä näkyvistä rajalinjoista on edelleen kiinteistörajoina, mutta hankealueella olevat rajalinjat eivät enää näy vuoden 1952 peruskartalla. Alueella on sijainnut Köyhäjoen ja Metsäkylän kylien ulkopaloja, lähinnä suoniittyjä. Kartoilla ei näy 1800-luvun poikkeavaa maankäyttöä. Pitäjänkartalla ei myöskään ole asutusta, mutta 1952 peruskartassa näkyy hankealueesta 200-300 m luoteeseen kolme taloa pienine peltoineen.

Nimistöä mainittakoon Klupusaaren koillispäähän merkitty Paalukivi, joka Nimiarkiston (Koskimies 1962) mukaan olisi pyykikivi. Paalukivi ei osu minkään entisen eikä nykyisen rajan kohdalle. Klupusaaren

luoteispään ohitse menee pitäjänkartalla suora rajalinja. Klupusaassa ei käyty, koska vesienjohtamisen reitti ohittaa saaren suolla sen länsipuolelta ja koska keliolosuhteiden vuoksi suot olivat kulkukelvottomia. Nimiarkistosta löytyy myös Jauhinevan keskellä oleva Huhtasaari, jossa nimistönkeruukortin mukaan on poltettu joskus kaskea. Vesienjohtamisreitti ohittaa sen suolla etelän puolelta.

3.3. LIDAR-aineisto

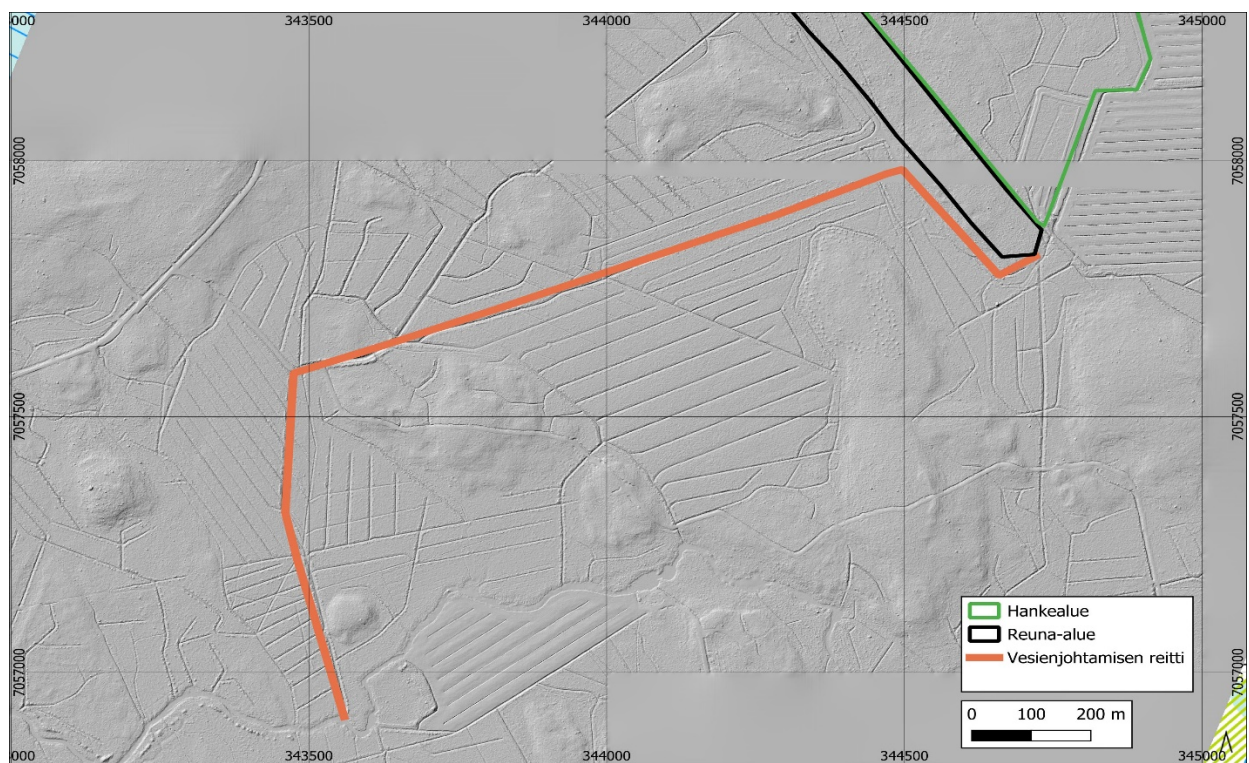
Alueelta on saatavilla 5 p LIDAR-aineisto. Siinä hankealueella tai vesienjohtamisen reitiltä ei erotu anomaliaita, kuten tervahautoja, kuoppajäännöksiä tai kivrakenteita (kuvat 11 ja 12).

Kuva 10. Hankealue ja vesienjohtamisen reitti pitäjänkartalle asemoituna. Asemoitunut Taneli Leinonen.

Kuva 11. Hankealue 5 p LIDAR-kuvassa. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 12. Vesienjohtamisen reitti 5 p LIDAR-kuvassa. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

5. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

Inventointialueella ja vesienjohtamisen reitillä ei ollut ennestään tiedossa muinaisjäännösrekisteriin merkittyjä kohteita. Myöskään uusia kohteita ei inventoinnissa löytynyt.

Vaalassa 15.5.2024

Taneli Leinonen

Arkeologi, HuK

Maanala Oy

6. Lähteet

Nimiarkisto (NA)

Koskimies, R. 1962. Nimistökeräys. Nimiarkisto, Kotimaisten kielten keskus.

Raportit

Schultz, H-P. & Itäpalo, J. 2014. Keliber – Keski-Pohjanmaan litiumprovinssin muinaisjäännösselvitys. Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu.

Torvinen, M. 1983. Kaustisten muinaisjäännökset – luettelo vuodelta 1983. Museovirasto.

Kirjallisuus

Takala, E. E. 1896. Muinaismuistoja Pietarsaaren kihlakunnan suomalaisesta osasta. Luetteloja Suomen muinaisjäännöksistä 22. Helsinki.

Kartat

Pitäjänskartta 1847. *Kaustinen* 2323 11, 12. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.